

sidorna beskriva för oss vilka krav som ställs på en svensk doktorsexamen i statsvetenskap runt om i landet vill jag puffa för möjligheten att föra diskussionen om denna angelägna fråga vidare. Hur stora olikheter vad gäller till exempel publiceringskravet bör vi acceptera? Förbundssidorna är ett utmärkt forum för denna typ av diskussion.

HELENA WOCKELBERG,
FÖRBUNDSREDAKTÖR

Principer för sammanläggningssavhandlingar – en kartläggning

Allt fler doktorander i statsvetenskap tycks överväga att disputeras på en sammanläggningssavhandling. Det finns säkert goda argument för detta – arbetet sker mer etappvis samtidigt som kvaliteten säkerställs genom att delar av avhandlingen utsätts för extern granskning under arbetsgång. Den internationella publiceringen innebär också i sig en merit, utöver själva avhandlingen. Konkurrensen om utrymmet i internationella referee-granskade tidskrifter är emellertid hård. Även om man skulle komma i fråga är det en tidsödande process att få sin artikel accepterad och publicerad, vilket inte alltid så lätt ryms inom en fyra- eller femårig forskarutbildning. Visserligen är även den som skriver en monografi utsatt för tidspress, men denne slipper åtminstone att vara beroende av redaktörers och granskares prioriteringar.

Vad är, mot bakgrund av detta, rimliga krav att ställa på en sammanläggningssavhandling?

För att få ett underlag för en diskussion om detta gjorde jag i vintras en inventering av vilka principer som tillämpas för sammanläggningssavhandlingar, både bland de statsvetenskapliga institutionerna i landet och inom vår egen fakultet vid Umeå universitet. Det finns säkert ingen anledning att standardisera hanteringen, men väl ett behov av att känna till hur man resonerar på olika håll. Det finns en hel del gemensamma drag, men också några principiella skillnader bland de olika lösningar som valts.

Generellt gäller att sammanläggningssavhandlingen skall bestå av ett antal artiklar och att den inleds med en kappasom sätter in artiklarna i ett större sammanhang – teoretiskt och i relation till tidigare forskning. I denna bör också sambandet mellan uppsatserna diskuteras. På vissa lärosäten ställs krav på eller anges det som önskvärt att kappan och uppsatserna är författade på samma språk.

Men det finns också påtagliga skillnader. En första sådan gäller hur pass precisa villkor som anges. Ska man bara allmänt slå fast att en sammanläggningssavhandling skall representera en forskningsinsats som motsvarar en traditionell monografi och att man sedan prövar detta från fall till fall, eller skall man i stället tydliggöra ett antal specifika krav på hur en sammanläggningssavhandling skall se ut? Medan en allmän regel i praktiken motsvarar det som tillämpas för monografiavhandlingar kan möjligen den specificerade regleringen innebära att villkoren blir tydligare för doktoranderna.

En allmän regel används i Lund, Umeå och Örebro samt i princip även i Stockholm. I Växjö och vid Mittuniversitetet har man valt den mer preciserade formen. Göteborg överväger en kombinationsmodell med en övergripande formulering som sedan preciseras i form av ett antal

villkor i en vägledning för doktorander, handledare och grönläsare. Något liknande övervägs f.n. i Umeå. Vid samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet tillämpar ekonomisk historia, handels-högskolan och juridik något slags allmänt hållen regel medan mer specifika krav angetts av kulturgeografi, nationalekonomi, psykologi, socialt arbete och sociologi.

Om man väljer att utforma mer detaljerade regler blir då nästa fråga hur dessa regler skall se ut. Normeringen gäller både hur många artiklar doktorsavhandlingen skall omfatta och vad som gäller i fråga om publiceringskrav. Antalet artiklar varierar från tre (Växjö), tre-fem (Göteborg) till fem (Mittuniversitetet). Kraven på publicering ser också olika ut. Stockholm har inget uttryckligt publiceringskrav utan säger att kvalitet och omfång skall "motsvara en artikel som skulle kunna godkännas vid en referee-bedömning för en vetenskaplig tidskrift". I det förslag som f.n. diskuteras i Göteborg har man som hållpunkt att det är "önskvärt att någon av de ingående uppsatserna är publicerade eller antagna för publicering". Minst en av uppsatserna skall vara författad av doktoranden ensam. I Växjö krävs att två av artiklarna har antagits för publicering i referee-bedömd tidskrift eller i en antologi av hög klass. Mittuniversitetet har ännu högre krav genom att man anger att två bör vara publicerade och tre skall vara antagna för publicering. I fråga om publiceringskrav råder således ganska påtagliga skillnader.

Skillnaderna är också uppenbara inom samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet. En sammanläggningsavhandling i kulturgeografi omfattar tre artiklar eller bokkapitel, psykologi kräver tre vetenskapliga arbeten, nationalekonomi tre-fem uppsatser (det räcker med tre om doktoranden är ensam författare till samtliga), socialt arbete tre-fyra uppsatser och sociologi fyra uppsatser. Kravet på att artiklar skall ha antagits för publicering skiljer sig åt. Kulturgeografi och psykologi nöjer sig med att en artikel (som dessutom kan vara samförfattad) har antagits medan sociologi och socialt arbete kräver att två artiklar (som kan vara samförfattade) antagits för publicering. Ekonomisk historia och handelshögskolan har krav på att någon artikel skall ha publicerats. Om artiklar samförfattats skall doktorandens eget bidrag redovisas.

I sammanfattning kan man således konstatera att även om det finns en kärna av likartade förhållanden, som utgår ifrån tanken att sammanläggningsavhandlingen skall ha samma kvalitet och motsvara en forskningsinsats av samma omfattning som en monografi, varierar den praktiska tillämpningen i fråga om de mer preciserade villkoren. Variationen tycks dock genomgående vara större mellan ämnena vid vår egen fakultet i Umeå än mellan de statsvetenskapliga institutionerna.

ANDERS LIDSTRÖM
STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN, UMEÅ UNIVERSITET